

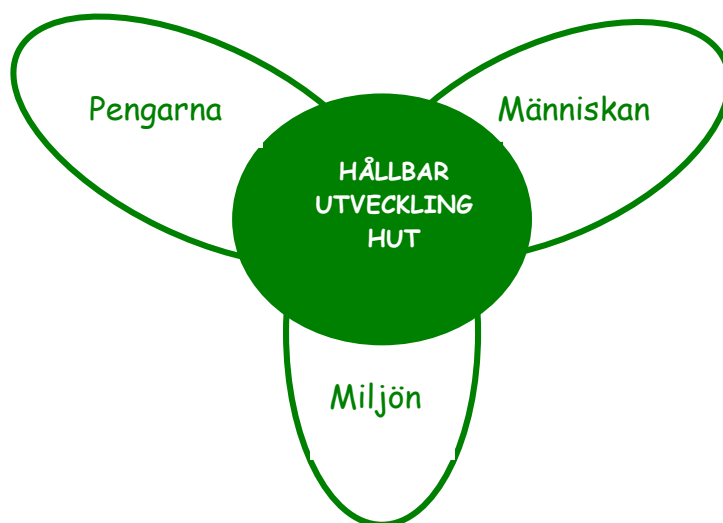

2008-04-06

Politiskt handlingsprogram för hållbar utveckling i Karlshamns kommun 2007-2010

Rapport angående förslag till åtaganden under tidsperioden 2008 – 2010.

Gymnasienämnden
Kulturnämnden
Nämnden för barn, ungdom och skola
Vuxenutbildningsnämnden

Antaget av kommun-
fullmäktige i oktober 2007
§ 160

Bakgrund

Hållbar utveckling är ett övergripande mål för Karlshamns kommun. Det i oktober 2007 av kommunfullmäktige antagna programmet initierar ett långsiktigt arbete, som omfattar både ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensioner.

Genom ett resonemang i de olika verksamheterna (nämnd/bolag/förvaltning) om de politiska uppdrag som KF överlämnat via programmet kan verksamhetsansvariga närmare formulera hur man avser att arbeta med uppdraget

Respektive nämnd/styrelse/Fch/Vd återkommer med en rapport till kommunens hållbarhetsberedning (KF:s AU) om vilka åtaganden man är beredd att genomföra under 2008-2010.

Allmänna förutsättningar

Efter att länge ha varit i skymundan har miljöfrågorna nu blivit centrala i debatten. Hela världen står inför stora förändringar, en omställning av vårt sätt att leva. Det är förskolans, skolans men även kulturverksamhetens uppdrag att gå ut bland barn, ungdomar och vuxna och göra dem uppmärksamma på detta. Det skall tydliggöras att det vi håller på med är ohållbart. Det skall ske genom att tala om fakta, men även genom att kommunicera att det finns jättemycket hopp om vi alla drar åt samma håll. Ju tidigare de blir medvetna om detta, desto lindrigare kommer det att bli. Miljömålen är enligt riksdagsbeslut allas ansvar. Kommunen förväntas fungera som kunskapsförmedlare och genomförare. Inte minst i sin roll som inköpare måste kommunen ta hänsyn till miljöeffekterna. Här behövs helhetsgrepp och beslutskraft för att reda ut de gränsdragningskonflikter som alltid riskerar att uppstå.

Kommunen som förebild i arbetet med hållbar utveckling är viktigt, inte minst för barn och ungdomar. För att uppleva helheten och kretsloppssystemet i vardagen är det en kommunal uppgift att arbeta för att synliggöra detta genom bl a:

- En väl fungerande källsortering.
 - En kommun som prioriterar gå, cykla och åka kollektivt som transportmedel.
 - Ett låg- i stället för högenergisamhälle.
 - Rättvisa och solidaritet i form av t ex rättvis handel (fair trade).
- I dag råder en snedfördelning av jordens resurser där 20 % av jordens befolkning förbrukar 80 % av alla resurser.
- Ta tillvara på allas engagemang för vår gemensamma miljö.

Nuläge utbildningsförvaltningen

År 1994 togs inom förvaltningen det första initiativet till ett organiserat miljöledningssystem. Det har under åren utvecklats till att i dag vara ett väl fungerande och framgångsrikt system som bl a innehåller planering med hjälp av ett miljöledningsprogram, uppföljning och utvärdering medelst en checklista, återkommande miljörevisioner och miljöledningsträffar, utbildningar, certifieringsarbete och en tydlig politisk styrning.

Från och med år 2007 ingår arbetet med hållbar utveckling, miljöledning och hälso- och friskvård, i utbildningsförvaltningens kvalitetsarbete och skall redovisas i enheternas årliga kvalitetsredovisning.

Regelverk – förskolans och skolans uppdrag

Med undantag av kulturnämnden är samliga nämnders ansvarsområden styrda av ett regelverk, skollag, skolförordning och läroplaner, som tydliggör förskolans och skolans uppdrag vad beträffar miljöarbetet.

I läroplanerna för förskola, grundskola och gymnasieskola anges att miljö skall vara ett av de fyra övergripande perspektiven i undervisningen, vilket innebär att miljöfrågorna skall integreras i allt lärande/samtliga ämnen. Med detta har riksdagen och regeringen velat betona vikten av miljöfrågorna och arbetet med att skapa en ekologisk hållbar utveckling. Se vidare bil.1 "Regelverk förskola – skola".

Förskola/Skola för hållbar utveckling

Kommunfullmäktige beslutade 2000-11-06 att samtliga skolor i Karlshamns kommun skall ha målsättningen att erhålla utmärkelsen Miljöskola.

Myndigheten för skolutveckling har arbetat fram en reviderad upplaga av Miljöskola, varvid man valt att vidga begreppet miljö till hållbar utveckling, som står för att utvecklingen tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Hållbar utveckling består av tre ömsesidigt beroende delar: ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Arbetet med Skola för hållbar utveckling bygger på skrivningarna i Agenda 21 för utbildning, Skollagen och läroplanerna.

Policy hållbar utveckling (policy för BUS- och gymnasienämndernas verksamhetsområden 2007-2009):

”Vi som arbetar inom utbildningsförvaltningen skall sprida kunskap, skapa insikt och förmedla framtidstro om miljöfrågor och hållbar utveckling till barn, ungdomar och vuxna samt följa viljeinriktningen i kommunens Agenda 21.

Vi har kännedom om och följer gällande miljölagstiftning.

Vi skall tillse att miljöarbetet blir en naturlig del i alla verksamheter och bidra till en ekologiskt hållbar samhällsutveckling t ex genom att

- ta miljöhänsyn vid upphandling av varor och tjänster samt verka för en minskad konsumtion av förbrukningsvaror och energi.
- sträva efter att minimera riskerna för att skadliga ämnen tillförs avloppsnätet samt för miljöbelastningen från interna och externa transporter.
- följa kretsloppsprincipen, försiktighetsprincipen och utbytesprincipen.
- beakta närhetsprincipen.
- samverka med övriga kommunala förvaltningar i miljöledningsarbetet.”

Kommunfullmäktiges uppdrag 2007-2010 - Åtgärder

Angående ledning och styrning s.4

Övriga nämnder och styrelser beaktar på motsvarande sätt programmets intentioner i den egna verksamheten samt erforderliga behov i samband med budget. Ordförandegruppen har en nyckelroll vad gäller tvärssektoriell samsyn och utbyte av erfarenheter.

Skola - förskola: Det viktigaste uppdraget vad gäller hållbar utveckling är det pedagogiska arbetet med barnen/eleverna.

Sedan flera år arbetar verksamheterna med ett miljöledningssystem mot de miljömål som BUS- och gy-nämnderna har fastställt. Varje år utarbetas ett miljöledningsprogram som följs upp, utvärderas och revideras. I enlighet med nämndernas beslut arbetar förskola – skola med de kriterier som ingår i Förskola/Skola för hållbar utveckling. Regeringens beslut 2004 angående Skola för hållbar utveckling gäller även vuxenutbildningen. Vuxenutbildningen och biblioteksverksamheten deltar i det organiserade miljöledningsarbetet utifrån sina specifika förutsättningar.

Samordningen mellan nämnder och förvaltningar har hitintills endast fungerat sporadiskt. På förvaltningsnivå har tidigare f d miljösamordnaren Bo Wildroos ansvarat för samordningen. I nuläget saknas den funktionen i kommunen.

Förslag till åtgärder:

- Förskola/Skola fortsätter det påbörjade arbetet för att erhålla Skolverkets utmärkelse Förskola/Skola för hållbar utveckling.
- Årligen avsätta medel i budget för verksamhetsutveckling Hållbar utveckling.
- Organisera samordningen av arbetet med hållbar utveckling på politisk respektive tjänstemannanivå.

Angående energiplanering s.6

Elanvändning i form av ljus, kraft och IT är en förutsättning för det moderna samhället. Kommunkoncernen ska använda elenergin sparsamt och effektivt i fastigheter och anläggningar, vägbelysningar och annan offentlig belysning etc.

I BUS- och gymnasienämndernas mål för åren 2007-2009 finns målet ”Konventionella lampor byts ut mot energisnåla dito”, en åtgärd som pågår i verksamheterna, även inom kultur- och vuxenutbildningens ansvarsområden.

På Vaggaskolan gäller att på ett flertal platser finns lågenergilampor och –lysrör samt rörelsevakter i korridorer i D-hus och E-hus.

Förslag till åtgärder:

- Fullfölj arbetet med att byta ut konventionella lampor mot energisnåla dito samt inventera möjligheterna att installera rörelsevakter.
- Vid renovering och ombyggnad skall frågan beaktas.
- Inspirera personalen genom t ex föreläsningar, goda exempel mm.
- Ta fram en ”Lathund” för besparingar.
- Ta fram bättre metoder att följa upp förbrukningen. I dag saknas de tekniska lösningarna för att fullt ut fullfölja det politiska beslutet att ”Alla enheter utför årligen granskning och analys av vatten-, energi- och kopieringspappersförbrukningen för att minimera denna.”

Det behövs såväl utbildning som information om energifrågorna i allmänhet och deras koppling till klimatfrågan i synnerhet. Skolan och kommunens energirådgivning ska utveckla sin roll i detta sammanhang. Genom kommunens medverkan i Energikontor Sydost ska kommunen tillse att företag ges stöd i energifrågorna.

För Vaggaskolan gäller, att energifrågor kopplat till miljö ingår i kurserna för bl a naturkunskap, geografi, samhällskunskap, energiämnen. Energi- och miljöfrågor ingår i ämnesövergripande teman på flera program. Temaarbeten om miljöfrågor förekommer inom de flesta program.

Klimatet och miljöutvecklingen är den absolut viktigaste frågan vi har i samhället, både just nu och för lång tid framöver. Lika tveklöst är att kunskap och engagemang är vårt viktigaste vapen mot detta världsomfattande hot. Det går inte en dag utan att vi påminns om hotet, som väcker frågor, frustration och oro, inte minst hos barn och ungdomar. För att möta barn och ungdomars undran på ett konstruktivt sätt, svara på deras frågor och diskutera möjligheter, behöver våra nuvarande och kommande lärare

vidareutbildas, Inte bara i kunskap om klimathotet, utan också i konsten att bemöta unga människors oro inför en framtid som kan verka väldigt oviss.

Förslag till åtgärder:

- Att i gymnasieskolan arbeta vidare med ämnesövergripande temaarbeten.
- Gymnasieskolan är öppna för förslag och intresserade av samverka med t ex Energikontor Sydost
- Att lyfta fram goda exempel.
- Inspirera eleverna till projektarbete om dessa frågor. Låta eleverna presentera sina arbeten.
- Utarbeta ett program för vidareutbildning av lärare om klimatet.
- Alla elever skall i ett röda tråden perspektiv utbildas till miljö- och klimatmedvetna medborgare.
- Inom vuxenutbildningen skall det finnas miljöinslag i samtliga kurser.
- Vuxenutbildningen skall genomföra uppdragsutbildningar med miljöinslag och i sin utbildning nyttja modern teknik som digitala lärplattformar och telebild/video-konferens.
- Biblioteksverksamheten skall erbjuda medborgarna en kunskapsportal, som skall underlätta för medborgaren att göra medvetna val ur ett hållbarhetsperspektiv.
- Nyttja konsument- och energirådgivare i hållbarhetsarbetet.

Angående transporter, kommunikationer och resande s. 7-8

En trafikplan och parkeringsplan upprättas för Karlshamn innerstad varvid följande aspekter beaktas: förutsättningar att föra över så stor del av biltrafiken som möjligt till gång-, cykel- och kollektivtrafik, företräde för fotgängare och cyklister, enklare trafikföring och möjligheter till fler gårdsgator eller gångfarts-områden.

Åtagandet är riktat till teknik- och fritidsnämnden men berör i större eller mindre grad utbildningsförvaltningens nämnder. Många brukare/kommunmedborgare berörs av möjligheterna, att på ett enkelt, trafiksäkert, hälsosamt och miljömässigt hållbart sätt besöka förskolor, skolor, fritidsgårdar, bibliotek mm. Att satsa på att underlätta för kommunmedborgaren att ta sig till och från kommunens lokaler/verksamheter är därför viktigt ur ett hållbarhetsperspektiv. Ett väl utbyggt gång- och cykelvägnät är en viktig förutsättning för BUS-nämndens beslutade projekt "Gå och cykla till skolan".

Förslag till åtgärd:

- Samverka med teknik- och fritidsnämnden för att göra Karlshamn till en gå- och cykelstad inom bl a ramen för projektet "Gå och cykla till skolan".

Kommunkoncernen ska under perioden så långt möjligt övergå från fossilbränsle-drivna fordon och maskiner till mer miljövänliga alternativ. Västblekinge Miljö AB:s satsning på biogas ska bland annat beaktas. En förutsättning för driften av koncernens fordonspark är att kommunen försäkras sig om tillgång till lämpliga tankställen.

Vägga gymnasieskola har redan E85-bilar.

Förslag till åtgärd:

- Att vid upphandling följa kommunens policy.

Kommunens resepolicy är att kollektiva färdmedel ska nyttjas i första hand i samband med resor i tjänsten eller i samband med fullgörande av uppdrag (om det inte är möjligt med en promenad eller cykeltur). Då bilresa är nödvändig ska detta i första hand ske med kommunens bilpool eller via bilavtal där miljökrav ingår och att samåkning eftersträvas när så är lämpligt.

Det grundläggande är att känna till och följa ramavtal och kommunens resepolicy. Förvaltning och gymnasieskolan har köpt in tjänstecyklar för att minska bilåkandet vid kortare tjänsteresor.

En 7-9 skola har köpt in en uppsättning cyklar för att möjliggöra för elevgrupper att på ett miljövänligt sätt förflytta sig (studiebesök, utflykter etc.).

Förslag till åtgärd:

- Tydliggöra vad som gäller i personal-PM.
- Underlätta inköp av cyklar.

Angående upphandling s. 8

Kommunkoncernen ska via samordnad upphandling, så långt möjligt enligt Lagen om offentlig upphandling (LOU), utnyttja möjligheten till "hållbar styrning" genom att ställa miljökrav och sociala krav i upphandlingar och inköp.

Samtliga upphandlingar och inköp som görs i kommunkoncernen ska därvid omfattas av välformulerade miljökrav enligt Miljöstyrningsrådets anvisningar (EKU-verktyget). Dessutom ska etiska regler (social hänsyn) enligt Försvarets Materialverk (FMW) beaktas i avvaktan på pågående översyn av LOU.

Kommunkoncernens ankommande fakturor och beställningar ska så långt möjligt göras elektroniskt.

Förslag till åtgärder:

- Att utbildningsförvaltningen, precis som vid tidigare upphandlingar, får vara delaktig i och därmed kunna påverka upphandlingar som berör nämndernas ansvarsområden..
- Följa upp nämndernas beslut om beställningsberättigade och se till att de fortlöpande får utbildning.
- Att inköpen görs i enlighet med de riktlinjer som utarbetats angående miljövänliga alternativ.

Angående kommunens operativa miljöarbete s. 9

Nämndernas och styrelsernas egenansvar betonas och ska som hittills skötas enligt de intentioner som framgår av "miljölagarna".

Förslag till åtgärd:

- Ett ansvar i dessa frågor kräver också tillräcklig kompetens, varför utbildning är en viktig förutsättning.

Angående Biosfärsområde för Blekinge skärgård s. 10

I biosfärsområdet tas ett helhetsgrepp vad gäller utveckling av näringar, naturresurser, kultur, utbildning mm. Vad gäller utbildningssidan kan BUS-nämnden driva på en intressant utvidgning av Karlshamns natur- och kulturskolas kunskapsperspektiv till att även omfatta kusten, havet och skärgårdslandskapet

Inom ramen för naturvårdsprojektet ”Ire natur- och kulturskola – En skola för hållbar utveckling” finns målsättningen att utvidga naturskolans verksamhet att även gälla kusten, havet och skärgården. För att klara målet behövs en utökad personalresurs från 2,2 tjänst till 3,0. Den planerade utvecklingen upplevs som mycket positiv.

Förslag till åtgärd:

- Att tillföra Ire natur- och kulturskola en resurs motsvarande 0,8 tjänst och samtidigt ge naturskolan i uppdrag att utvidga sin verksamhet att även omfatta kusten, havet och skärgården.

Angående hållbar ekonomi s. 10

Kommunstyrelsen bevakar att kommunkoncernen beaktar kraven på balans i ekonomin samt att god ekonomisk hushållning tillämpas. Denna inriktning ska även ingå i de helhetsbedömningar som görs inom ramen för hållbar utveckling tillsammans med de sociala och miljömässiga aspekterna.

Från vissa verksamheter framförs en skepsis om hur väl de ekologiska aspekterna kommer att stå sig i konkurrens med kapitalintressena. För att nå målsättningen långsiktiga, miljömedvetna val krävs det kompetens och tydliga riktlinjer.

Förslag till åtgärd:

- Fortsätta arbeta för att hålla budgeten.
- Att krav på långsiktighet och tydliga konsekvensbeskrivningar finns i beslutsprocessen.

Angående hållbart socialt samhälle s. 11

I samband med hållbarhetsbedömningar av verksamheter och åtgärder ska nedanstående sammanfattande sociala aspekter beaktas. Vid behov av djupare analys ska även nämnda grunddokument tillämpas.

Förskola/Skola arbetar aktivt med det sociala värdegrundsarbetet, som till exempel miljöfrågor, likabehandling, demokratifrågor, elevinflytande, mångfald, arbete mot droger, stöd till elever med särskilda behov.

Förslag till åtgärder:

- Att beakta de i HUT framhållna sociala aspekterna samt fortsätta att utveckla värdegrundsarbetet.
- Att inom ramen för förvaltningens och nämndernas hälso- och friskvårdsarbete beakta de sociala aspekterna.

- Genomföra och implementera det kulturpolitiska programmet.
- En tydligare politisk styrning av det årliga policyarbetet för ökad jämställdhet och demokrati.

Angående hållbarhetsbedömningar s. 13

För att stödja och ge underlag för hållbarhetsarbetet behöver kommunen utveckla ett verktyg som underlättar möjligheter till bedömningar tidigt i olika beslutsprocesser. Bedömningarna ska ge grund för balanserade avvägningar mellan ekonomiska, sociala och miljömässiga faktorer. Under programarbetet har en verktygsmodell skisserats som bygger på ansatsen att den ska kunna:

- *Konkretisera diskussionen om hållbar utveckling i Karlshamn med koppling till den nationella strategin.*
- *Utgöra underlag för "medvetna" beslut.*
- *Underlätta för beslutsfattaren att kritiskt granska vilka konsekvenser olika beslut har för en hållbar utveckling samt kunna göra bedömningar av pågående verksamhet och planerade åtgärder, projekt och planer.*
- *Visa på målkonflikter och möjliga synergieffekter.*
- *Visa hur och vilka kompensande åtgärder som behövs.*
- *Vara stöd för utformningen av väl genomtänkta åtgärder för hållbar utveckling.*

För att garantera att hållbarhetsbedömningar görs krävs någon form av verktyg som underlättar bedömningen. Den föreslagna modellen måste prövas konkret i olika beslutssammanhang och metodutvecklas under en längre tid.

Förslag till åtgärd:

- Att föreslå att en arbetsgrupp vidareutvecklar modellen.
- Att en årlig översyn och utvärdering av modellen görs framgent.

Kenneth Svanberg
Samordnare